

Tříška, Pavel, *Barlaam Kalábrijský a snahy o sblížení západu s východem*
ve 14. století

Bakalářská práce, FFUK, Ústav světových dějin, 2018, s. 86

Pavel Tříška se ve své bakalářské práci zabývá pozoruhodnou osobností učeného mnicha a duchovního Barlaama Kalábrijského, nastiňuje jeho osudy a především seznamuje s obsahem Barlaamova díla, přičemž si klade za cíl vyložit je v souvislosti s církevním schizmatem a úsilím o jeho odstranění, v němž se Barlaam intenzívně angažoval. Zadání práce tak nese mezioborový charakter, přičemž autor klade velký důraz na teologickou stránku výkladu.

Tříškova práce byla koncipována na základě znalosti rozsáhlé odborné literatury a důkladného studia původního pramenného materiálu. Z textu je však patrné, že autor jednotlivé Baarlamovy spisy a listy spíše popisuje než kriticky analyzuje. Obdobně postupuje při práci s literaturou, kde často přebírá soudy jednotlivých autorů, což ovšem pečlivě doplňuje odkazy. Obojí je v bakalářské práci přípustné a rozhodně je třeba zdůraznit, že Tříška zná velmi dobře dílo Barlaama Kantabrijského i přílušnou odbornou literaturu, dokáže velmi dobře pracovat s odlišnými stanovisky, která jednotliví badatelé zaujímají, a zařadit Baarlamovo působení i tvorbu do širšího dějinného kontextu. Upřít mu nelze ani to, že občas se snaží o vlastní výklad - za velmi zdařilou považují pasáž, kde komparuje obsah Barlaamovy korespondence s názory historika Jeana Meyendorffa.

Lze nepochybně konstatovat, že Tříška se svého úkolu zhostil na velmi solidní úrovni. Jeho práce má logicky koncipovanou strukturu, výklad je plynulý a zajímavý. Podle mého názoru jen zbytečně často zdůrazňuje, že to či ono již bylo zmíněno výše - to čtenář přece ví -, nebo čím se bude zabývat později - to se čtenář dozví, a především mu to mělo být sděleno v Úvodu, což bylo bohužel opomenuto. Autor zde nenastínil osnovu práce, ani nevyličil, jak postupoval či jaké metody použil, byť to v názvu podkapitoly slibuje.

Více připomínek než k obsahu mám k formální stránce práce. Tříška má vcelku pěkný styl, jeho text však trpí občasnými syntaktickými pochybeními a bohužel obsahuje dost gramatických chyb nebo redakčních opomenutí. Obecně by se v historiografii neměla používat pro popis minulých dějů slovesa v přítomném čase, natož slovesné časy střídat a odborný text by neměl obsahovat hovorové výroky typu papež „*tahá za delší konec*“ apod. Autor by si měl také ujasnit, zda o sobě bude psát v ich formě nebo v 1. osobě plurálu, což je spíše starší, dnes už méně používaný úzus.

Ve větách dost často chybí slova (slovesa, předložky), jinde se naopak stejná slova opakují, přebývá či chybí interpunkce (především na konci vedlejších vztahných vět), našli bychom i vyšínutí z vazby a nesprávné předložkové vazby typu „*výprava k Jeruzalému*“, „*přistoupení na unii*“ ad. Příliš často a mnohdy zbytečně je používána spojka *ale*, která se neklade doprostřed věty - v tomto případě lze použít pouze spojku *však*, neboť *ale* se používá při spojení souřadného souvětí. Standardní pravopis není ani u slov „*proti-latinský*“, „*proti-normanský*“ či „*naopak pro-latinský*“.

Za autorův zásadní gramatický nedostatek považuji chybně psaná počáteční velká písmena v některých pojmech. Pokud lze názvy státních útvarů jako například Visigótské království psát obojím způsobem (ale v konkrétní práci vždy jednotně), jsou velká písmena na počátku slov nebo sousloví jako Lyonský koncil či Lynská unie, Neapolský dvůr, Nicejsko-Konstantinopolské vyznání, či dokonce Turecká hrozba (!) rozhodně chybou, neboť se nejedná o vlastní jména. Stejně tak neoznačuje výraz Latinové národnost, proto je správně psát ho s malým počátečním písmenem, i když jsem si vědoma srovnání s výrazem Řekové, který se může používat ve smyslu označení etnické příslušnosti i náboženského vyznání dané osoby.

Překvapuje mě, proč Tříška nepoužívá pro označení století číslovky, což je naprosto běžný úzus. Budí to poněkud nepatřičný dojem, jako by se tím snažil svůj text prodlužovat, což nemá vůbec zapotřebí. Podobně rozpačitě působí rozepisování číslovek konkrétních dnů („mezi dvacátým devátým a dvacátým třetím květnem“), nemluvě o značné nepřehlednosti takového textu. Váhala bych také nad přepisem všech jmen cizího původu do češtiny, připadá mi to poněkud násilné - například s „*Františkem Petrarkou*“ jsem se ještě nikdy v literatuře nesešla. Pokud to již autor dělá, nemůže kombinovat české jméno s řeckým - takže buď Ióánnés Kantakuzenos nebo Jan Kantakuzen - Jan Kantakuzenos je česko-řecký hybrid. Stejně tak nelze jednou psát koncovku -ismus se -s- a podruhé se -z- (humanizmus). Pro pojmenování dogmatu „*vycházení Ducha svatého*“ bych raději používala běžnější pojem *filioque*.

Odstraněny při závěrečné korektuře měly rozhodně být věcné chyby, které nejspíše vznikly nedopatřením, jako jsou například chybná data (Barlaam nemohl jednat s papežskými legáty v Konstantinopoli roku 1434 a nebyl odsouzen na synodě v Konstantinopoli v roce 1351, nýbrž 1341) nebo tvrzení, že Anna Savojská vedla válku s Janem Palaiologem, ochráncem hésychastů.

Jsem si vědoma toho, že tyto formální nedostatky nelze obhájit nebo odstranit ani během sebeúspěšnější obhajoby, proto je v rámci navržené klasifikace nebudu zohledňovat. Autor by si však měl pro příště uvědomit, že - navzdory dnešním, v tomto ohledu negativním trendům - je stylistická a gramatická stránka integrální součástí jeho textu a může na první pohled snížit jeho jinak slušnou úroveň.

Autor by měl během obhajoby vysvětlit, co chápe autor pod pojmem „*latinofobní nacionalismus*“ (s. 29), který přisuzuje obyvatelům středověké Konstantinopole. Nejde o jistý anachronismus?

Navzdory uvedeným výtkám se domnívám, že bakalářská práce Pavla Tříšky má velmi dobrou úroveň, která odpovídá požadovanému standardu, proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat známkou *výborně*.

Praha, 20. srpna 2018

doc. PhDr. Dana Picková, CSc.